

הם שיגעו אותנו! זעק האסיר שחזר מסוריה, אחרי שישב וז שנה בכלא לג'יה'נום - ובחזרה

”מלומ, יצחק, אתה זוכר אותי?”
 ”מה נשמע, יצחק? איך אתה מרגיש?”
 ”אתה מכיר אותי? אני אליהו...”
 יצחק מארלל חייך במבוכה. כבר מוזמן לא היה רגיל להתקלות כזאת. הוא ברר בקפידה את המוזן העשיר שהונח מולו: בבשר, בעוף ובלחם הסרי לא נגע. רק את תפוחי-האדמה והסלט אכל. כבר מוזמן לא היה רגיל לאכול מאכלי אצילים כאלה, כמו בשר ולחם טרי.
 שבץ שנים, ליתר דיוק, מאז אותו יום

לקוי בשכלו עוד לפני שעבר את הגבול הישראלי-סורי.

”איך שיגעו את כולם!”

לגבי יתר שבעת המשיחרים, הק”ש”ם, לא היה ספק: הם כולם נראו טובלים מהפרעות נפשיות עמוקות. המחזה שהתגלה בחדר-האוכל של תחנת המשטרה היה מחריד. ואף כי ישבו השמונה ליד שולחן ערוך, נידמה היה לנוכחים כאילו נק”

הסורים להוציא מהם משהו — ידיעות או שידורים. כאשר גמרו איתם, הכניסו אותם לבתי-סוהר. שם נהגו בהם כשם שנהגו באסירים הסוריים: עבור שתי חסות פות הסירה — תנאים נורמליים, יחס הגון. עבור אוסף הגברים המשונה: דוחק, חת”ת, תזונה, הונחה, מיטטר אכזרי. אולם אם יכול אסיר סורי להתגבר על תנאים אלה, הרי לישראלי לא היה מי שידאג מבחוק, מי שיריב אפילו לרגע קט את העומס ה”מזכר” שהכביד עליהם בלי הרף. אחד מהם, לדברי ליבס, לא יכול היה להחזיק מעמד ולא זכה לחזור עם חבריו לישראל. הוא מת בכלא.

סיפר ליבס:

”זה היה מנחם יחיא מנשה התימני. הוא מת מרעב. היה לו לחץ-דם גבוה ולא יכל לאכול מאכלים עם מלח. המנוולים נתנו לו דחאק מאכלים עם מלח. הם עינו אותו באכזריות עד יומו האחרון, מפני שלא

לל, לדברי הרופאים, סבל בנפשו עוד לפני כן. איתו דבר ניתן לומר על כל אורח ישראלי, החוצה בכוחה את הגבול הסורי. אם הוא חייל העורק לצד השני — בוודאי שאי אפשר לחשוב אותו שפוי לגמרי ב”דעתו.

כאלה היו כמעט כל שמונה המוחזרים — עוד לפני שעברו את טיפול הסוהרים והחקרים הסוריים.

סוהרים אלה ידועים כאכזריים שבין סוהרי המדינות הערביות, אולי פרט לעיראק קים. שיטות החקירה והעונש שלהם הן תערובת של שתי שיטות הידועות לדראון: העותומנית, שהירבחה במלקות, בהרעבה, בקללות ובתנאי-מאסר תת-אנושיים; והצרי פית, כפי שהתפתחה בשלביה האחרונים במרתפי-העינויים של אלג'יריה, שם הש”תמשו בהלם-חשמלי ובהתעללות גופנית מעודנת.

שמונה הישראליים עברו עינויים אלה.

האסירים הזורים, בליווי משטרה האסירי שפוי עובר לסוריה בכונה?

בחדר-האוכל של תחנת המשטרה “איך שיגעו אותם?”

רצה לאכול. אחרי שמת לקחו את הגופה שלו כמו כלב, עטפו אותה בשמיכה ו”הסתלקו.”

*** לחץ עז דמשק

ס יפורי-הזוועה עורו זעם ותדהמה, הובאו לדיון בישיבת הממשלה. נרמו כי ישראל לא תשלים עם העינויים, וגולדה מאיר אף פנתה אל אירגון הצלב האדום הבנלאומי. הכל ניראה מוכן להתחלת מסע-תעמולה עולמי נגד האכזריות של ה”סורים.

אולם מאחורי התדהמה והזעזוע, פעלו גם שיקולים מדיניים מפוכחים. הם נגעו לאישיותו של מזכיר האו”ם או תאנט — ולחילופי-הגברי בראשותה של ממשלת-יש”ראל.

בשנים עברו, יצא לא פעם צה”ל לפעולת תגמול, כדי לאלץ מדינה ערבית זו או אחרת לשחרר שבויים ישראליים. הגנרל הקנדי אדסון ברנס, ששירת כראש מטה המשקיפים בישראל, הקדיש פרקים ארוכים בספרו לפעולות-האיכה שפרצו, כדי לאלץ את הירדנים והסורים להחזיר שבויים. על רקע זה אף חל הסיכסוך הרציני הראשון בין שר הבטחון דאז, פינחס לבון, לבין הרמטכ”ל משה דיין.

הפעם הוחזרו השבויים והחטופים ללא שפיקות-דמים. מצד אחד פעלה מתינותו של לוי אשכול — ומעבר לים נכונותו של או תאנט לסייע למתינות זו. המזכיר הכללי הטיל על עוזרו ראלף באנץ — האיש שניצח על חתימת הסכמי שביתת-הנשק בין ישראל ושכנותיה — לטפל אישית ב”החלפת השבויים. אפילו ממשלת ארצות-הברית התערבה, הפעילה לחץ על ממשלת דמשק להחזיר את השבויים ובכך לחסל את הפרשה בדרכי-שלום.

אותם גורמים רמזו השבוע לממשלת יש”ראל כי עליה לעבור על הענין לסדר היום ולא כדאי לה להסוף עולמות.

לעז לתוך מוסד סגור לחולירוח.

אחד ישב על הספסל, כשראשו מופנה ה”צידה בתנוחה קפואה. אחר התעלם מן הכוסות שעל השולחן, נטל בקבוק מין, ניצב באמצע החדר ולגם את המשקה כאילו לא היה קיים דבר בעולם פרט לאותו בק”בוק קטן. שלישי דיבר ברצון ובשטף — אך במשפטים מבלבלים, שלא תמיד ה”ייחסו לשאלות שנשאל. כאילו דברי ה”עיתונאים שראיינו אותו לא חדרו להכרתו של ראובן ליבס, והוא רק הריץ סליל של דיבורים ומחשבות, אשר במשך 10 שנים היה מקוץ בנפשו.

דבריו המוקלטים, ששודרו בקול ישראל, העבירו צמרמורת בגבות המאזינים. ביותר מבית אחד נוגבה דימעה, למשמע קולו ה”שבור של ליבס. ”קיבלנו מכות חשמל. אתה רואה את הסימנים בגליים? כל יום הייתי מקבל 50 מכות בגלידה... היו לוח”צים את הידיים והרגליים בדת... הם רצו לשגע אותי... תראה איך שהם שיגעו את כולם... הם משוגעים, אתה שומע? משוגעים!”
 ”תראה איך שיגעו את כולם?” זה היה, ללא ספק, המשפט שהטביע את חותמו על כל המאורע.

*** מורשת התורכים והצרפתים

מ מה השתגעו? אחד מהם היה חולה נפש לפני שעבר לסוריה: הוא ברח מבית-החולים בעכו בספטמבר 1956. מאר”

הסורים המוחזרים בתוך מכונית האסירים הפעם: בלי פעולות-תגמול